

UREDNIŠKA STRAN "ENAKOPRAVNOSTI"

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PTG. & PUB. CO.
6231 ST. CLAIR AVE.—HENDERSON 5811
Issued Every Day Except Sundays and Holidays
VATROJ. GRIFF, Editor
Po raznjašenju v Clevelandu za celo leto \$5.50
za 6 mesecov \$3.00; za 3 meseca \$1.50
Po pošti v Clevelandu za celo leto \$6.00
za 6 mesecov \$3.25; za 3 meseca \$1.50
Za Zadnjene države in Kanado za celo leto \$4.50
za 6 mesecov \$2.50; za 3 meseca \$1.50
Za Evropo, Južno Ameriko in druge inozemskie države
za 6 mesecov \$4.00; za celo leto \$2.00

Entered as Second Class Matter April 26 h, 1918
at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the
Act of Congress of March 3d, 1893

104

UREDNIKOVA POŠTA

Cleveland, Ohio

Cenjeni g. urednik "Enakopravnosti!"

Ko sem čitala v "Prosveti", da bo žensko društvo "Naša Sloga" št. 600 S. N. P. J. v Johnstownu obhajalo svojo devet-letnico in v ta namen bo tudi uprizorjena lepa socijalna drama "Rdeče Rože" me je vedno bolj zanimalo in vedno bolj sem si želela npraviti izlet, da zopet vidim obrazne znancev v prijateljev, zlasti sosester, s katerimi sem bila skupaj kot soustanoviteljica društva.

V četrtek 14. t. m. je moj namen dozorel in stopila sem pred soproga ter mu pojasnila moj namen. Ugovarjal mi je, češ, kako bom pa jaz šel na lov na zajce tako ti odideš, mar naj pustim in zaklenem vrata? — Vstrajala sem češ tvoji zajci bodo vseeno počakali dotedaj, dokler se jaz ne vrnem.

Melo je pomrimal, potem rekel pa pojdi, saj vem, da vam ženskam mora vse veljati.

Hajd na buss in po lepo splejanem cestah po 6-urni vožnji me je pripeljal v moj drugi domači kraj v mojem življenju na Nothen, k Dimicovim in ni mi treba kazati poti ker mi je znano kot moj lasten dom. Kmalu se razgledam, vse tako kot je bilo le ljudje nekoliko starejši, vendar se vedno polni energije za svoje društvo. Članice "Naše Sloga" se resno pripravljajo, vsaka pri svojem delu za večerino pravljajo devetletnice, dilettante se pridno vadijo za predstavo, vse je bilo nekam "Busy" za soboto večer.

Nastopil je čas proslave, ljudi poleg iz vseh okoliških naselij polno znamnih mi obrazov med njimi tudi moja sestra iz Willbur, Pa. in še vedno velik delok ljudi, da skoro pretesno je bilo v Slov. Del. Domu, veselo razpoloženje je vladalo med ljudstvom. Program se je pričel v dvorani. Mrs. Vidrich se rojaviti na odru in izroči pozdrave društva navzoči publiki s kratkim opisom današnjega vsporeda. Mr. Rocmer povodno zopet obujene "Jugoslavije" zaigral overtuero na Piano, ki je pravi mojster v tej stroki, nakar nastopi "Jugoslavija" pod njenim vodstvom ter nam zapoje dve pesni namreč "Našo Adrijajo" in Rožmarin v mešanem zboru. Preciznost petja označuje, da je ta učitelj zelo natancen pri pouku — prnosna sem na tseb, katerega sem bila nekdaj sama članica, zlasti ker je zopet oživljen in pomnožen z mladimi močmi, zlasti se odlikujejo v njem mlada dekleta. Mr. Vidrich se pojavil na odru in pojasnjuje pomen igre in posamezne vloge igralnega ansambla. Zastor se dvigne, pojavi se igralci s svojim samozavestnim nastopom v lepi slovenski (dasi so tu reči), je bilo takoj jasno, da bodo vsekozi kos svojim nalogam, kar se je tudi zgodilo. Ta drama je napravila mersko-mi rosne oči. Idor je zasledoval izvajanja, ne manjka sem tja nedolžnega humorja, kar tudi žalostne tragedije.

Prava vzgoja za mir pa se prične še takrat, ko začne otrok hoditi v šolo in se nauči brati. Mati naj pazi, kakšne knjige bere otrok, in če ga zaloti, da bere knjigo, ki opisuje vojno, naj mu razloži, koliko gorja prizadene vojna. Pouk v naših šolah je še vedno tako urejen, da se premalo propagira mir in ljubezen med narodi. Naša mladina se v šolah še vedno navdušuje za vojno, še vedno se uči zgodovine tako, kakor bi bile vojne vir dobrega in slavnih vojskovodje odreševalci človeštva. O vojnah in vojskovodjih se mora otrok učiti dolge strani, o velikih kiparjih, slikarjih, pesnikih, glasbenikih, modrijanikih in izumiteljih pa tako malo sliši. In vendar so bile ideje raznih filozofov in tehnični izumi tisto, kar je izpreminjalo svet.

Če naše šole premalo napravijo za mir, mora to izpopolniti dom. Starši naj otroka pouče, da ima vsak narod svoje velike izumitelje, umetnike in modrijane, da se torej ni mogoče prerekat, kateri narod je več vreden, zakaj vsak ima svoje vrednote. Vsi smo med seboj bratje in ena velika družina, vsi lahko mirno živimo na svetu. O prilikl naj starši prečitajo otrokom statistiko, koliko škode je napravila vojna, koliko ljudi je bilo ubitih, koliko je bilo pohabljenih, koliko domov je bilo porušenih, koliko pokrajin je bilo opustošenih. Mladina naj čita antimilitaristične knjige in naj se

(Dalje v 6. koloni.)

niso dobili. Policija je obdržala Pukla v zaporu.

Mlad mož zaklan

Cresovci, 21. okt. — V neki gostilni na Gornji Bistrici je bila plesna veselica. Zbralo se je razmeroma malo gostov. Kakor vedno ob takih prilikah, je prišlo do prepirov. Okrog 9. zvečer pa so bili fantje zbrani po cestah. Nekateri so imeli vite, drugi kole in sekire, nož je seveda vsaki imel. Kamenje je letelo sem in tja, vpitje in preklinjanje, da je ločevalski skozi ušesa. Ko so se nekateri drugi fantje in možje vračali proti domu na Srednjo Bistrico, so fantje iz Gornje Bistrike zafeli svoj pretepaški posel. Konec je moglo do sedaj zvesti so čakali nekoga fanta, prišel pa je Lebar Oto, mlad mož, in tega so nagnali na Srednji Bistrico na neko dvorišče in ga tam začeli obdelovati. S sekiro je dobil več ran na glavi, da so mu lobanje razkritali. Čez pol ure je izdihnil. Lansko leto se je poročil in zapušča mlado ženo. Orožniki so že prijeli glavne krivice, ki so vsi širok krajine znani pretepači.

S tem je bil program zaključen ob 11. uri zvečer in se je pričel ples, na katerega je mladina kmaj čakala v spodnjih prostorih pa starejši ljudje, katerim sem se tudi jaz pridružila. Izbilo je petja in veselega razpoloženja na koče.

Menda se je že svetlikal dan, ko je bil konec in razd množice. Drugi dan v nedeljo sem se sezela z mojimi poznanimi, sploh se mi je nudilo toliko zabave, da so spanje ni bilo misli, v pondeljek zjutraj pa ni bilo več odlašati, moralna sem odpetovana zopet v Cleveland domov, dasi blå rada ostala v taki prijetni družbi, dolžnost me je klicala tudi radi tega, da omogočim svojemu možu, da gre nad svoje zajce — naj ima veselje z njimi.

Trenotki, ki sem jih doživel v vodno prijetni družbi mojih očjih prijateljev v kotini allegenskega pogorja mi bo ostal v trajnem spominu, zato hvala vam! Kličem vsem še in še na svidenje!

Mary Krahnz

Iz stare domovine

Zaradi preprič — požigalec

Maribor, 23. okt. — V Jezdarski ulici štev. 5 so se posvetili plameni ter naznali požar. Lastnik poslopja Ivan Kovac je naglo obvestil gasilce, ki so prihitali z dvema turbinkama na mesto ter takoj naskočili ogenj. Razvili so 250 metrov cevi do hidrantov in po dvurnem napornem delu odvrnili pretečo nevarnost. Poslopje je obstojalo iz hleva za konje in šope za vozove. Oboje je imel v najemnu 58 letni izvožek Konrad Pukl, ki istotam stanuje. V šupi je bilo shranjeno tudi pohištvo kuharice Uršule Reismanove, s katero se je namenaval Pukl poročiti. Tako po izbruhu požara so zateli izlati izvožčici, pa ga niso mogli najti nikjer. Potkalci so nalo Reismanovo, ki je izjavila, da se je s Puklom spela ter je bil ves obutan in žaščen. Stransko so takoj, da je v jezi sam podatki ogenj. Kasneje je stranil na Kralja Petra tega zaledil lokalnega Pukla in ga ugotivil. Na policiji je res признаal, da je v žalosti in osupu sam začgal pohištvo svoje zaročenke. Moral bi prevzeti od kolarja voz, pa ni imel denarja, zaročenka pa mu tudi ni hotela pomagati. To ga je učinkovalo, pa je hotel napraviti vsemu konec. Najprej je zanafil v šupi ogenj, potem pa se je pododajo po eno tretjino denarja, je stvar preveč komplikirana za skusil obesiti, pa se mu je ka posamezne države trosijo vas, obrniti se na Legal Aid slednje ponesrečilo. Taval je v to svrhu. Te podpore, ki so znane pod imenom "materin-

iske pokojnine" (mothers' pensions) so po navadi upravljene od County Boards of Welfare, oziroma od sličnih mestnih uradov v vlečemstvih. Na nje se je zdravnik izredil in načinil način na katerem se bo zavaroval. Nekaj časa zatem je prišel mehanik v svrhu zdravljenja k isteru zdravniku in potežil o bolčinai v trebuhi. Zdravnik mu je dal užiti dve veliki žlici ricinovega olja (castor Oil) in zahteval pet dolarjev.

"Kako? Pet dolarjev?" se začudi mehanik, "za kaj pa, gozdok do dolarjev?"

Dobro osnažen in z oljem namazan," ga je zdravnik pomiril, "potrepljal po ramu, "sijajno boste tekli . . ."

Zaravnovanje proti nezaposlenosti

Vprašanje: Koliko držav je že sprejelo zakone o nezaposlenosti zavarnovanju? Ali se zavarnovalne že kje izplačujejo?

Odgovor: Alabama, California, Massachusetts, New Hampshire, New York, Utah, Washington, Wisconsin in District of Columbia so že vznakone postavile o zavarnovanju proti nezaposlenosti, ali plačilo odškodnin se bo začelo še leta 1938 v vseh državah, razen v državi Wisconsin, kjer začne že v januarju leta 1938.

Tiratje proti zapuščini

Vprašanje: Posredil sem nekaj denarje prijatelju proti zadoščnicu. Umrl je, predno je mogel dolg poravnati. Zarustil pa je nekaj premoženja. Kako naj iztrjam od zapuščine?

Odgovor: Tiratje upnikov

ŠKRAT

Peterček sedi teti Rezikovi na ročaju, pa ji reče: "Tetka, prosim te, zapri oči!"

"Zakaj pa, Peterček?"

"Videl bi rad, kako je, kadar je bolje."

"Kako misliš?"

"Veš, ata je rekel: Ko bo tetka Rezika zaprla oči, bo za vas vse bolje."

"Jeje malo, pije malo, drugače ne učakate starosti," je dejal zdravnik pacientu.

"Ampak, gospod doktor, saj jaz bi rajšči ostal večno mlad!"

odvrne bolnik.

* * *

Zdravnik: "Ne bojte se, ko sem bil jaz mlad, sem imel isto bolzenko ko vi."

Bolnik: "No, ne rečem, ampak istega doktorja niste imeli."

Zdravnik si je dal pri mehaniku očediti in načliti avto. Mechanik je zahteval pet dolarjev za to.

"Kako? Pet dolarjev?" klicne zdravnik.

"O, saj ni dosti," se je ugril mechanik, "dobro očiščen in z oljem namazan avtomobil — sijajno boste tekli, gospod doktor."

Nekaj časa zatem je prišel mehanik v svrhu zdravljenja k isteru zdravniku in potežil o bolčinai v trebuhi. Zdravnik mu je dal užiti dve veliki žlici ricinovega olja (castor Oil) in zahteval pet dolarjev.

"Kako? Pet dolarjev?" se začudi mehanik, "za kaj pa, gozdok do dolarjev?"

Dobro osnažen in z oljem namazan," ga je zdravnik pomiril, "potrepljal po ramu, "sijajno boste tekli . . ."

ske pokojnine" (mothers' pensions) so po navadi upravljene od County Boards of Welfare, oziroma od sličnih mestnih uradov v vlečemstvih. Na nje se je treba obrniti v to svrhu.

Zavarnovanje proti nezaposlenosti

Vprašanje: Koliko držav je že sprejelo zakone o nezaposlenosti zavarnovanju? Ali se zavarnovalne že kje izplačujejo?

Odgovor: Alabama, California, Massachusetts, New Hampshire, New York, Utah, Washington, Wisconsin in District of Columbia so že vznakone postavile o zavarnovanju proti nezaposlenosti, ali plačilo odškodnin se bo začelo še leta 1938 v vseh državah, razen v državi Wisconsin, kjer začne že v januarju leta 1938.

Tiratje proti zapuščini

Vprašanje: Posredil sem nekaj denarje prijatelju proti zadoščnicu. Umrl je, predno je mogel dolg poravnati. Zarustil pa je nekaj premoženja. Kako naj iztrjam od zapuščine?

Odgovor: Tiratje upnikov

morajo biti prijavljene ekszekutorji zapuščine, ki mora poravnati te tiratje tokom štovskega roka, navadno šest mesecov do čnega leta.

Odgovor: Social Security Act

vsebuje dolgočasne glede podpore državam za vzdrževanje odvisnih otrok. Federativna vlada ktor ali "administrator". Ako

je zanafil v šupi ogenj, potem pa se je pododajo po eno tretjino denarja, je stvar preveč komplikirana za skusil obesiti, pa se mu je ka posamezne države trosijo vas, obrniti se na Legal Aid Society v svojem mestu.

—FLIS

Dva meseca v borbi s smrto

Zapiski iz dnevnika admirala Byrda.

"American Magazine" objavlja zapiski iz dnevnika admirala Byrda, ki ga je pisal med svojo antarktično ekspedicijo leta 1933. Kakor znano je bil pogumno raziskovalec prvih sedem mesecov popolnoma sam na opazovalni postaji, ki so jo zgradili daleč od oporišča Male Amerike. Samo po radiju je bil v tem času zvezan s svojimi tovariši. 30. maja se je v njegovi svetilki zgodil defekt, ki je imel za posledico, da se je Byrd zastrupil z ogljikovim oksidom. Samo po vseh štirih je lahko lezel do shrambe z živili in kurivom. Prve tri dnevi je bil tako slaboten, da ni mogel pisati. 2. junija pa je zabeležil:

"Bojim se, da je to konec. Zadnjih 48 ur sem preživel deloma v omami. Navodila za ekspedicijo in pisma za mojo družino so v zeleni satulji. Izgubil sem vso svojo moč. Razen vročega čaja in posušenega mleka ne morem povzeti ničesar."

Stiri dni pozneje piše:

"To je nekaj strašnega, umreti sam v gosti temi, ničesar ljubega pri sebi. Doživel sem že marsikaj. A sedaj mi je le čakati v temi in životari obupno iz ure v uro. Moja družina in moji prijatelji bodo razumele moj sklep, da ne kličem na pomoč. Uvidej bodo, da druge možnosti sploh ni več bilo."

Toda smrt je hoteli priti. D

Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza

USTANOVljena 1908

INKOPORIRANA 1909

GLAVNI UKRAD: 245-47 WEST 103rd STREET, CHICAGO, ILLINOIS
Telefon: — PULLMAN 9665

UPRAVNI ODBOR:

Patro J. Grill, predsednik, 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, O.
John Kvartich, I. podpredsednik, Bridgeville, Penna.
Eduard Lisch, II. podpredsednik, 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, O.
William Rus, tajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
Misko Kuhel, blagajnik, 245-47 West 103rd St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBOR:

Mike Vrhovnik, predsednik, Huston, Penna.
William Candon, 1058 E. 72nd Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Anton Zaitz, predsednik, Box 924, Forest City, Penna.
Steve Mausar, 4439 Washington Street, Denver, Colo.

GLAVNI ZDRAVNIK:

Vincent Fugel, 1023 South 58th St., West Allis, Wis.

URADNO GLASILO:

Dr. F. J. Arch, 618 Chestnut St. N. S. Pittsburgh, Penna.

ENAKOPRavnostTM:

6231 St. Clair Avenue, Cleveland, O.

Vse pisma in stvari, tičajo se organizacije, se naj pošlja na naslov taj-

denar za Zvezko pa na ime in naslov blagajnika. Pritiske glede poso-

tevne odsotnosti se naj naslavila na predsednika nadzornega ods-

tevne skupine v zvezi s poslovnimi spornimi vprašanji pa na predsednika porotnega odbora. Stvari ti-

če so urediliva in upravništva uradnega glasila, se naj pošlja naravnost

na naslov "ENAKOPRavnosti", 6231 St. Clair Avenue, Cleveland, Ohio.

Gorki:

Junaki dela

Jedro, tih jezer, vse na-

gore, z večnim snegom

Ozek pas vrtov, ki ga

vsi želite, kakor bi bile vlete

sladkorje, se ogledujejo z

vodi. Vse naokrog sli-

velozanim otroškim sanjam,

z jutri. Z gorskega po-

veje navzdol nežen vonj

Pravkar je vzdo soln-

ca listju droves in na tra-

ški ſe rosa. Kakor dol-

se vije cesta skozi

šelo. Tlakovana je s

kakor baržun, da bi ga z

pobral.

Kupu gramoza sedi dela-

na kakov oglje. Prsi mu

kolojne, njegovo lice je

tenko in smelo. Brana-

mu počivajo na kole-

vignena glava gleda v

popotniku, ki stoji pod

vsi dobil za Simplon,

To kolojno sem dobil

v simplonskem

družino. Povesi glavo in lju-

čeda na kolojno na svojih

vsi delo je težavno.

ne pridemo do okusa, na-

ne učinkuje poživljajoče in

ne tem lažje. A to je bilo

vsi delo je težavno.

Toda starci se je motil. Mati

božja pomaga vsem, ki jo ljubi-

jo. Pozneje je mislil oče sko-

raj tak kakor jaz, zakaj sled-

je se čutil močnejšega in

silnejšega kakor gora. Vendar

pa so bili časi, ko nas je, ob

praznih, pri steklenici vina

sedeč, hotel prepričati: "Otroci

božji," so bile njegove najljub-

še besede, "tako se ne sme bo-

jevati proti zemlji. Ona se bo

maščevala za rane, katere ste ji

pripradieli in izšli kot zmagoval-

ci. Boste že videli! Ob prever-

tanju gore boste trčili na njeno

srce, potem vas bo pa pogolt-

nil ogenj, kajti sreča gore je o-

gen, to je vsakomur znano.

Obdelovati skorjo zemljo, to je

dovoljeno. Bilo nam je sicer

dano, pomagati ji pri porodu;

ni pa pačim njeni lice in po-

stavo. Glejte vendar, čim bolj

globoko prodramo v njeno no-

tranjost, tem bolj palec posta-

ja zrak, tem teže je nača diha-

je. Delavec se je pritajeno

smejal.

"Toda ni bil le on tega mne-

nia. Bilo je zaros tako: čim

bolj smo prodrali naprej, tem

bolj vroče je postajalo v pred-

oru, tem več ljudi je zbolelo in

obnemogo. Vedno silovite

so vrveli vroči izvirki, skale so

se drobile in dva izmed naših

ljudi, moža iz Lugana, sta zbla-

znela. Penoči pa se jih je mnogo

premetavalo v vročičnih sa-

njah na ležišču v barakah, sto-

kali so in so mučeni od nezna-

nega strahu skrakali iz po-

te-

"Mar ni tako?" je vprašal o-

če, cigar kašelj je postajal ved-

no hujši in ostreši. "Mar ni

res, da je zemlja nepremagi-

ja?"

"In slednji je legal tja in ni

nikdar več vstal. Bil je močan

mož. Več kakor tri tedne se je

boril s smrtno: trdrovatno, brez

tja do neba in mi smo

tako brazdali njeno no-

To moraš doživeti.

Morali bi

rešiti, da gre pri tem

človeške domišljije.

Tem je bilo vse fantasti-

čno. Mi ljudje

tako majhnji, gora so je

to tja do neba in mi smo

tako brazdali njeno no-

To moraš doživeti.

Varšavska policija preiskuje

afero zaradi dobav abesinski vojski. Neki Klamkin je skle-

nil z abesinsko vlado pogodbo,

in starega obuvala. Ker je

Klamkin izginil, ga oblasti išče-

di obvezne in zdravila, namesto

jo, da ga zasilijo in spravijo

tega pa je uvažal na vagone

pred sodiščem.

tožbe, kakor mož, ki pozna svojo vrednost."

"Moje delo je končano, Pavle," je dejal nekoč ponoči. "Pazi se in vrni se domov. Najte spremlja mati božja." Nato dolgo časa ni izpregovoril, hrgpel je in ležal z zaprtimi očmi.

Priovedovalec je uprl pogled v gore in se stegnil, da mu je v sklepki pokalo.

"Nato," je nadaljeval, "nato je prijet za mojo roko, me pritegnil k sebi in rekel: "Veš, Pavle, kljub vsemu sem vendar prepričan, da se bo posrečilo. Mi in oni, ki prihajajo z one strani, se bodo medsebojno srečali sreči gore, ali verjameš?" Moral sem pritrditi, da verjamem.

"Nu, sin moj, tako budi! Vse kar delamo, moramo storiti v trdni veri na uspeh. Prosim te, sin moj, če se bodo srečali možje sredi gore, potem pridi na moj grob in reci: "Oče, dovršeno je!" Zato, da bom vedel."

"Obljubil sem mu. Pet dni pozneje je umrl. Dva dni pred smrtno je prosil mene in ostale, da bi ga pokopali na onem mestu v predoru, kjer je bil delal. On nas je za to naravnost milo prosil, vendar mislim, da je govoril že v vročični blodnjki."

"Mi in oni, ki so prihajali z nasprotno strani, smo zadeli skupaj v notranjosti gore tri najst tečov po očetovi smrti. To je bil dan, ljubi gospod, ko je prodiral iz teme navzgor ropotanje delavcev in trkanje mož, ki so stremlili k nam globoko pod zemljo, kljubajoč skakan, ki bi mogle nas, male stvarce, pokopati pod seboj.

Tri dni smo čutili te ljude, katerih gibanje je postajalo od dne do dne bolj razločno in zaznavno. Nato se nas je po lastila zmagovalna opojnost, in opravil smo se na delo, ne da bi čakali na izpodbudo, kakor ne bi imeli teles, ne da bi pomislili na utrujenost. O, to je bilo bajno, bilo je kakor ples v lesketajočem se solnicu! Vsi smo bili tako tini in pridni kakor otroci. O, če bi vedeli, kako močna, kako neznosna je potreba, v temi, globoko pod zemljo, kjer smo bili kopali dolge mesece kakor krti, da bi spet trčili ob ljudi!"

Toda starci se je motil. Mati božja pomaga vsem, ki jo ljubi. Pozneje je mislil oče skočil tak kakor jaz, zakaj sledil je čutil močnejšega in silnejšega kakor gora. Vendar pa so bili časi, ko nas je, ob praznih, pri steklenici vina sedeč, hotel prepričati: "Otroci božji," so bile njegove najljubše besede, "tako se ne sme bojevati proti zemlji. Ona se bo maščevala za rane, katere ste ji prizadeli in izšli kot zmagovalci. Boste že videli! Ob preverjanju gore boste trčili na njeno srce, potem vas bo pa pogolti ogenj, kajti sreča gore je ogenj, to je vsakomur znano. Obdelovati skorjo zemljo, to je dovoljeno. Bilo nam je sicer dano, pomagati ji pri porodu; ni pa pačim njeni lice in poštavo. Glejte vendar, čim bolj

globoko prodramo v njeno notranjost, tem bolj palec postaja zrak, tem teže je nača dihanje. Delavec se je pritajeno semejal.

"Toda ni bil le on tega mne-

nia. Bilo je zaros tako: čim bolj smo prodrali naprej, tem bolj vroče je postajalo v predoru, tem več ljudi je zbolelo in obnemogo. Vedno silovite

so vrveli vroči izvirki, skale so

se drobile in dva izmed naših

ljudi, moža iz Lugana, sta zbla-

znela. Penoči pa se jih je mnogo

premetavalo v vročičnih sa-

njah na ležišču v barakah, sto-

kali so in so mučeni od nezna-

nega strahu skrakali iz po-

te-

"Mar ni tako?" je vprašal o-

če, cigar kašelj je postajal ved-

no hujši in ostreši. "Mar ni

res, da je zemlja nepremagi-

ja?"

"In slednji je legal tja in ni

nikdar več vstal. Bil je močan

mož. Več kakor tri tedne se je

boril s smrtn

Za svobodo in ljubezen

Marko Stojan

Roman iz Balkana.

Tako pa je imel Ivan še časa, dvigniti se kiro v svojo obrambo: treščil je naravnost, na desno in levo . . . zdelo se mu je le, da sliši krike, ječanje in padce. . . da brizga nekaj gorkega izpod težkega rezila njegove drvarice, in že je izginil v levjem skoku skozi odprtino . . . padel med Arnavte kakor meteor! . .

Dušan in Wheeler sta bila med tem podrla ostala dva nasprotnika.

Pogledala sta za Ivanom . . . videla zijočo zatvoro in začula spodaj peklensko tuljenje arnavtovih zveri.

Kakor blazna sta se zagnala za prijateljem, sluteča, da je v strašni nevarnosti.

Ko sta slišali jetnici prvi strel sta sklenili nehote roke in vzduhili hvaležno in radostno proti nebnu. Saj sta vedeli, da so rešitelji tu in da se bliža ura osvobodenja, aka je njiju rešitev sploh v človeški moći.

Trenotek uslušanja dolgih momev, trenotek milosti po dolnih izkušnjah je bil tu: svoboda! In sleherna se je spomnila zvestega srca, ki bije zanjo tam zunaj — in sleherna je vzrepetala ob misli, da bo moral nemara izkravati za njen prostost!

Jerica je zaječala, ko je videla v duhu brata Ivana, krvavega in brez življenja v prsih — in poleg njega srbskega pobratima njegovega, simpatičnega vročekega mladeniča, ki ji ga je poslala previdnost božja tam na zemunskem kolodvoru.

In lady Helena je sklenila roke ter začela moliti glasno za poročnika Wheelerja, cigar podoba je bila tolikanj draga njenemu srcu, odkar je vedela, da je pustil vse in se napotil za njo v dokaz in potrebitje svoje zvezne, plemenite ljubezni.

Toda njuj molitev je prekinil prvi prizor strahot, ki jima jih je bilo usojeno videti tisti dan.

Arnavti, ki so na klic svojega gospodarja pravkar vstajali s trdrega ležišča, so planili ob prveni strelu — bil je tisti, ki ga je izprožil gazda Uroš v svojem obupu — razburjeni proti vholu, na čelu jim Ali Kemal sam.

Se preden so bili pri vratih, pa se je zasišalo, kakor da je planil nekdo v hišo.

"Naši!" je vzdihnila Jerica in napela oči.

Pok puške je pretresel zatohlji zrak: stari Uroš je bil ustrelil na Alja Kemala, pa ga ni zadel; krogla je izgrešila cilj in udarila v steno izbe, komaj par pedi od Jeričine glave. Takoj nato je počil Alijev samokres: pri vratih se je začelo divje rohnenje in slepo sekanje po nekom, ki je ležal na tleh — ves hrup ostudnega, nečloveškega mesarenja.

Jerica ni bila spoznala nesrečnega domaćina: prenaglo se je odigral ves ta peklenski prizor.

"Jezus, Marija!" je vzkliknila. "Ivan, Ivan! . . ."

Priskočila je, prepričana, da more njenega brata.

In — kako okrutno je človeško srce v svojem strahu za ljubljeno bitje! — velik kamen se ji je odvalil od srca, ko je zagledala le gazdo Uroša, razsekanaega na kosce, v široki mlaki krvi.

"Proč! . . ." je kriknil v tem hipu besni glas Alja Kemala; pred njegovim trdno roko je odletela deklica nazaj in se zgrudila k Angležini, bledi kakor smrt.

Večina Arnavtov je dala ven; le brata Kemala sta ostala pri svojih jetnicah.

Jerica in lady Helena, ki sta v prvem hipu že izgubili nado,

lj so jih lomili s prškinimi kopiti . . .

"Ivan!" je viknila z glasom košute, ki pada pod kočnjaki psa-gonjača . . . toda grlo se ji je zadrgnilo — ugašala je poslednja iskrica moči . . .

Lady Helena se je spomnila sredstva, ki ga je imela pri sebi za skrajni slučaj — spomnila se je, da je obljudila Jerici smrt ako ne bo druge rešitve . . . ali, Bože! . . . kdo more umreti, kdo rešiti drugega s strašnim lekom smrti, kadar bije rešitelj ob vrata! . . .

Izpod strehe se je slišal hrup ostre borbe.

In lady Helena se je zagnala prijateljici na pomoč kakor tigriga . . . pripravljena poginiti, samo da reši njo!

Toda Ali Kemal je ujal njen gib z očmi; njegova sirova pest jo je zadela v sredo prsi . . . nezavestna se je zgrudila vznak.

"Ivan! Dušan! . . ." je kriknila Jerica z groznim glasom, zavedaje se, da mora priti rešitev prej nego v eni sekundi . . . sicer bo prekasno! . . .

In izba okrog nje, polna živinskih arnavtovih lic, polna smodnikovega dima, zverski obraz Alja Kemala . . . vse je ugasmilo v črni noči . . . Jerisi so omahnila roke . . . onesvestila se je tudi ona! . . .

Takrat pa je padlo v sredo so nekaj strašnega . . . kakor bog srda in pogube . . . človeška podoba . . . Ivan, ki je dospel v zadnji stotinki hipa na pomoč svoji nesrečni sestri!

Zar jul je z groznim, nečloveškim glasom in se vrgel proti Alju Kemalu.

Toda Arnavt je bil uren kakor mačka; opazil ga je ravno še o pravem času, da mu je skočil pod noge.

Ivan je padel . . . sekira mu je zdrknila iz rok . . .

In sovražnika sta stisnila drug drugega v gnevem, obupnem objemu ter se zavala po tleh, v svesti si obadva, da imata nož med rebri, kakor hitro si eden izmed njiju oprosti roko! . . .

Hlastala sta drug proti drugemu kakor dva volka, da si pregrizneta grlo, in se butala s če-

Zamolkl udarci so se začuli od zgoraj; Isa Kemal je skočil k Alju . . . Ali je prisluhnil . . . kriknil je nekaj . . . in pet Arnavtov je planilo pod streho.

Ostali so streljali dalje; toda Ali Kemal je moral čutiti, da je njegova usoda zapečetena. Vrgel je puško v kot in planil k dekletoma; v njegovih očeh se je svetil paroksizem gneva in obupna.

"Vseeno!" je zahopel Jerica v obraz. "Ne veseli se rešitve, zakaj moja boš . . . če tudi na mojo smrtno uro! . . ."

I z zverskim rjojenjem jo je zgrabil za vrat.

Presunljivo je kriknila revica, branec se ločoval z obupnim naporom obeh svojih šibkih rok; toda čutila je, da je preslabha . . .

Arnavti so planili odoken k hišnim vratom, ki so jih bili že prej zaslomili z vsem, kar so mogli zavleči na kup. In v svoji blazni borbi z Aljem Kemalom je slišala Jerica kakor od daleč . . . kakor skozi debelo steno . . . srdite udarec ob vrata: rešitev.

lji so jih lomili s prškinimi kopiti . . .

"Ivan!" je viknila z glasom košute, ki pada pod kočnjaki psa-gonjača . . . toda grlo se ji je zadrgnilo — ugašala je poslednja iskrica moči . . .

Lady Helena se je spomnila sredstva, ki ga je imela pri sebi za skrajni slučaj — spomnila se je, da je obljudila Jerici smrt ako ne bo druge rešitve . . . ali, Bože! . . . kdo more umreti, kdo rešiti drugega s strašnim lekom smrti, kadar bije rešitelj ob vrata! . . .

Izpod strehe se je slišal hrup ostre borbe.

In lady Helena se je zagnala prijateljici na pomoč kakor tigriga . . . pripravljena poginiti, samo da reši njo!

Toda Ali Kemal je ujal njen gib z očmi; njegova sirova pest jo je zadela v sredo prsi . . . nezavestna se je zgrudila vznak.

"Ivan! Dušan! . . ." je kriknila Jerica z groznim glasom, zavedaje se, da mora priti rešitev prej nego v eni sekundi . . . sicer bo prekasno! . . .

In izba okrog nje, polna živinskih arnavtovih lic, polna smodnikovega dima, zverski obraz Alja Kemala . . . vse je ugasmilo v črni noči . . . Jerisi so omahnila roke . . . onesvestila se je tudi ona! . . .

Takrat pa je padlo v sredo so nekaj strašnega . . . kakor bog srda in pogube . . . človeška podoba . . . Ivan, ki je dospel v zadnji stotinki hipa na pomoč svoji nesrečni sestri!

Videl je, da je beg nemogoč in smrt gotova srce mu je uplahnilo v divjih prsih. Hotel je prekriti roke in zaklicati:

"Ubjij me! Cemu naj se branim, ko poginem gotovo — prej ali slej! . . ."

Toda že je zaživagal v zraku težki Markov handžar — zaničljivo mimo Arnavtovega nosu.

"Brani se, strahopete! Mari si dober samo za to, da kradeš ženske in kolje junake iz zasebe? . . . Poslušaj, zajec: v imenu svojih tovarišev se ti koljem pri živem Bogu, da ti nihče ne bo branil oditi, ako me premaša; ako pa noče iskati smrti v častnem boju, to ubijem s poslednjim kakov psa!"

"Tako bodi!" so pritrdirli navzoči.

Krvava psovka divjega Marinka je vrnila Aliju Kemalu po-

lji, branec se krvitljivih zob . . .

Ivan je začul zdajci še dva skoka: Dušan in Wheeler sta bila tu! . . .

Arnavti so zatulili kakor tigriga, ki vidijo, da ne uido več svojim lovcem, in planili proti njima.

Toda zdajci so se razletela vrata: krik in hropenje, sekanje po mehkem, dva strela sta se začula od vhoda . . . in hip nato je treščil v izbo divjega Marka, strašen, krvav, osmojen od zivljene divjega Marka — če ne bili vedeli vsi, da Marko vejam.

Ali Kemal je napadal s strelovito, mačjo urnostjo, hropeč od strasti in žeje po Markovi krvi;

Marko pa se je boril hladno in mirno, kakor da misli le na svojo obrambo. Vsi so spoznali v prvem trenutku, da je gotov svoje zmage in da bije Aliju Kemala zadnja ura.

Handžar se je zasvetil v njegovih rok.

"Ta je moj!" je zarjul skoraj srdit na Ivana, pograbil objeta nasprotnika, stisnil Alija Kemala v tiskansko silo za vrat, strgal ga kvišku in ga potisnil v kot.

Kakor bi trenil, mu je pobral izza pasa orožje, pustivši mu samo dolgi jatagan.

Handžar se je zasvetil v njegovih rok.

"In zdajci so se razletela vrata: krik in hropenje, sekanje po mehkem, dva strela sta se začula od vhoda . . . in hip nato je treščil v izbo divjega Marka, strašen, krvav, osmojen od zivljene divjega Marka — če ne bili vedeli vsi, da Marko vejam.

Ali Kemal je napadal s strelovito, mačjo urnostjo, hropeč od strasti in žeje po Markovi krvi;

Marko pa se je boril hladno in mirno, kakor da misli le na svojo obrambo. Vsi so spoznali v prvem trenutku, da je gotov svoje zmage in da bije Aliju Kemala zadnja ura.

V izbi, polni dima in vonja po krvi, je vladala grobna tišina, ki jo je motilo le teptanje borilcev,

srdito hropenje Alja Kemala, ki je prihajalo čim dalje glasnejše in napornejše, in žvenket rezil,

ki sta metalni šope isker ob slednem udarju.

Eorb je trajala dolgo; ne-

strpnost gledalcev, ki so treptali za zmago Markovo kljub svojemu zaupanju vanj, je bila dosegla že skrajno mejo napetosti.

Ali Kemal se je boril očividno s poslednjimi ostanki svoje moči; toda ravno v tem koncu svoje boja je bil najstrašnejši.

Zdajci pa se je začul glas divjega Marka — miren in porgljiv, oster kakor bič:

"Zakaj me ne ubiješ, duša Arnavtska? Jeli, za hrbotom je lagje vihteti nož? Kukala ti manjka, pasji sine; ker nočeš ti mene, moram jaz tebe . . . čakal sem te

gum, ki ga je podnetila še ob dovolj . . ."

Se preden je izstrel zadnjo besedo, se je ognil strašni komita z velikim skokom nasprotnika vega udarca. Ali Kemal je izgubil oblast nad svojim jataganom,

ki ga niti ni prestregla ostrina Markovega handžarja: orožje je sledilo zavitičaju, potegnilo roko s seboj ter odkrilo glavo in vso levo prsno stran . . .

(Dalej prihodnjih)

dovolj . . ."

Se preden je izstrel zadnjo besedo, se je ognil strašni komita z velikim skokom nasprotnika vega udarca. Ali Kemal je izgubil oblast nad svojim jataganom,

ki ga niti ni prestregla ostrina Markovega handžarja: orožje je sledilo zavitičaju, potegnilo roko s seboj ter odkrilo glavo in vso levo prsno stran . . .

(Dalej prihodnjih)

Millions prefer it to mayonnaise costs less!

• Miracle Whip is different—delicious! The time-honored ingredients of mayonnaise and old-fashioned boiled dressing are combined in a new, skillful way. Given the long, thorough heating that French chefs recommend for ideal flavor and smoothness—in the Miracle Whip beater that's easier with Kraft.

ONLY IN NORGE DO YOU GET THE PLUS VALUE OF ROLLATOR REFRIGERATION

Part of the plus value in Norge is the plus cold-making power of the Rollator. It is able to make more cold than you'll ever need, is simple in construction, smooth in operation, uses hardly any current, is almost everlasting. By actual test, the Rollator improves with use.

The extreme efficiency and dependability of the Rollator is the basis of saving in both food and refrigeration. Rollator Refrigeration enables Norge owners to save up to \$11 a month.

THE ROLLATOR... Smooth, easy, rolling power provides more cold—uses less current.

SEE THE NORGE WASHER DO YOU GET THE PLUS VALUE OF Autobuilt TRANSMISSION

• When you buy a new washer, you expect it to give you years of quiet, dependable, trouble-free service. But do you realize that, from the standpoint of dependable performance, the most important part of a washer is the part you never see? It's the transmission. And only the Norge washer has the "Autobuilt" transmission, with its system of "knock-up points" which makes the Norge truly a lasting washer.